

SOCIAAL LIBERAAL WEEKBLAD

TERUGBLIK OP DIE BEWUSTE WOENSDAG IN APRIL 2024

Het voltrok zich voor onze ogen

NIEUWERD, 1 OKTOBER 2030

In het winkeltje, centraal gelegen in het dorp Nieuwerd, waar de drie noordelijke provincies elkaar overlappen, spreek ik mevrouw de Vries aan. Ze deed net een onbespoten krop sla in haar moderne shopper.

‘U hebt het bewust meegemaakt?’

‘Ja, ik herinner me het als de dag van gisteren. Zoiets maakt indruk.’

‘Wanneer was het?’

‘Gek genoeg weet ik de exacte datum niet meer, maar het was in het voorjaar van 2024, in april, schat ik zo. Dat het op een woensdag was, weet ik zeker, want ik had net yin yoga gedaan. Ik fietste door de Voorstraat.’

‘En?’

Mevrouw de Vries zet haar tas op de balie en kijkt mij strak aan: ‘Opeens waren alle bordjes met Te Koop uit het straatbeeld verdwenen...’

‘Toen wist u het meteen?’

‘Nee, niet direct. Pas toen er allemaal

Hollandssprekende mensen in de rij voor mij stonden bij de bakker en er nieuwe kinderen bij Trudy in de klas kwamen, viel het kwartje.’

‘De magneetpolen waren omgedraaid?’

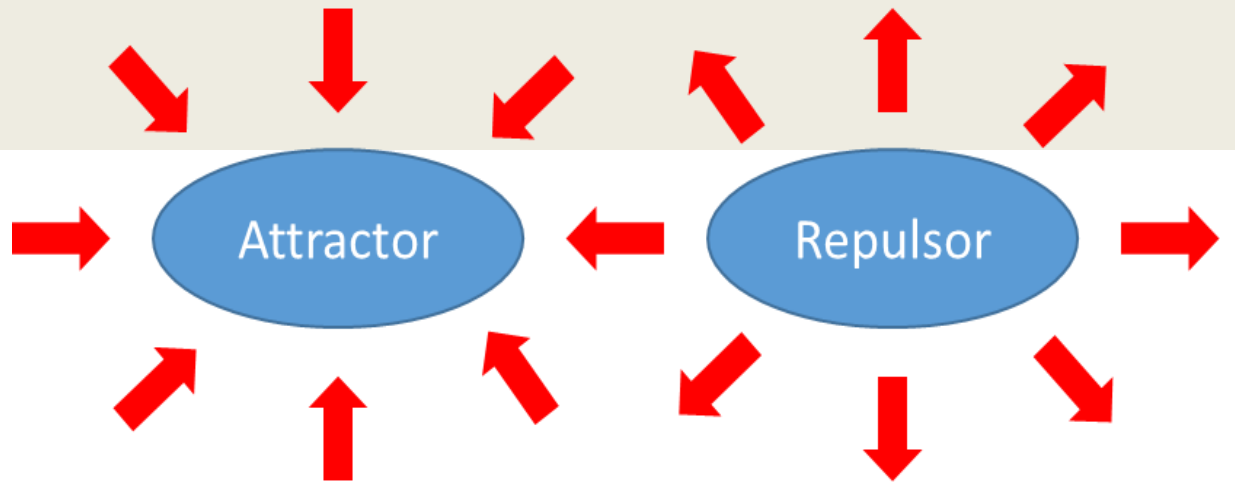
‘Ja, wel apart. Dat zoiets kan gebeuren. Echt gek was het ook weer niet, want die mensen snakten naar schone lucht en leefkwaliteit.’

‘U vindt het wel prettig?’

‘Ach ja, de meeste van hen zijn wel aardig. Ons dorp fleurt ervan op.’

De onbespoten krop sla die mevrouw De Vries in haar moderne shopper stopte.

Bij niet-lineaire systemen kunnen attractoren en repulsoren van het ene op het andere moment omslaan.

De dag dat alles veranderde

FRANEKER, 2 OKTOBER 2030

Voor een meer wetenschappelijke reflectie gaan we op bezoek bij prof.dr.ir. M. Pikwadraat. We treffen de hooggeleerde aan in de stoffige bibliotheek van het universiteitsgebouw, naarstig op zoek naar een boek over de trechterbekercultuur.

‘Geachte professor, kunt u ons een wetenschappelijk inzicht geven over wat er die dag is gebeurd?’

‘Zeg maar Marie...’ Ze glimlacht uitnodigend.

‘Oh, Marie, kunt u... kun jij meer vertellen over wat er die bewuste dag is gebeurd?’

‘Weet je, mensen die beleid maken denken veel te lineair.’

‘Wat bedoel je met lineair?’

‘Ze vangen de werkelijkheid in statistiek en kijken naar trends, zo van: de bewoners vergrijzen en jongeren trekken naar de stad. Dus krijgen we krimp in het noorden.’

‘Het doortrekken van een trend is lineair?’

‘Ja, alsof het rechte lijntje recht blijft en je op basis daarvan kunt voorspellen wat er in de toekomst gaat gebeuren.’

‘Dat mag niet?’

‘Nee, om de dooie donder niet. Als ik het weer van de afgelopen dagen lineair doortrek, zitten we over een maand in een nieuwe ijstijd.

Dacht het niet hè?’

‘Laten we hopen van niet.’ Nu glimlachte ik, begripvol.

De ladder waarop prof.dr.ir. Pikwadraat balanceerde.

‘Hoe moeten we dan wel naar de werkelijkheid om ons heen kijken?’

‘Logisch, als niet-lineair! We noemen dat complex. Het weer is complex, onze samenleving is complex.’

‘Dus?’

‘Aha, nu zijn we waar we wezen moeten. Bij complexe systemen gelden andere wetten.’

‘Zoals?’

‘Zowel in de ruimtelijke ordening als in de economie worden we als mensheid geconfronteerd met het principe van “zij die hebben, krijgen”.’

‘Wie rijk is, krijgt steeds meer?’

‘Ja, en bedrijven willen zich het liefst vestigen op een plek waar ook andere bedrijven zich gevestigd hebben.’ (vervolg op pagina 2)

IN DIT NUMMER

**MEVROUW DE VRIES
HERINNERT HET ZICH
NOG**

**BELEIDSMAKERS
DENKEN VEEL TE
LINEAIR**

**D66 ANTICIPEERDE
REEDS IN 2020**

DE OMSLAG

De magneetpolen verwisselden

Het gebeurde met de snelheid van de val van de Berlijnse Muur

VERVOLG VAN PAGINA 1

Ik begin het te begrijpen. ‘Dus sommige gebieden trekken bedrijvigheid aan. Ze hebben veel, dus krijgen steeds meer?’
‘Bingo. We noemen die gebieden attractoren. Er zijn dus ook gebieden die steeds meer kwijtraken. In de niet-lineaire wetenschap zijn dat zogenaamde repulsoren.’
‘Je hebt dus positieve en negatieve velden, zoals bij een magneet?’
‘Yeps. Voorheen was de Randstad een echte attractor. Het noorden – althans waar het ’t platteland betrof – had alle kenmerken van een repulsor. Huizen kwamen leeg te staan, winkels verdwenen, bibliotheken werden gesloten – het stomste wat je kunt doen! – en scholen werden samengevoegd.’

AMSTERDAM: In de jaren '70 ontvluchtten Nederlanders de grote steden, op zoek naar een woning met een tuin. Binnensteden verpauperden (foto: UvA).

‘Maar de polen kunnen omdraaien?’
‘Ja, dat is het bijzondere van complexe systemen. De context verandert en opeens, van de ene op de andere dag, met de snelheid van de val van de Berlijnse Muur, draait het zaakje om. De attractor wordt een repulsor en de repulsor wordt een attractor. Pats!’ Marie strekt haar vingers ter ondersteuning van haar betoog.

‘Dat gebeurde op die ene woensdag in april 2024?’

‘Ja, kwaliteit van leven was de drijvende kracht.’

“Als ik het weer van de afgelopen dagen lineair doortrek, zitten we over een maand in een nieuwe ijstijd. Dacht het niet hè?”

HET BELANG VAN ANTICIPEREN: Het is exact tien jaar geleden dat D66'ers uit de drie noordelijke provincies de mogelijke attractorwisseling agendeerden.

Op 3 oktober 2020 werd het Noordelijke Congres van D66 georganiseerd. Dit was een maand nadat Sigrid Kaag, onze huidige premier, op overtuigende wijze was gekozen tot lijsttrekker van D66. Er waren workshops georganiseerd rond prangende vraagstukken die destijds de politieke agenda beheersten, zoals armoede, gezondheid, droogte, drugs, landbouw en de energietransitie. Prominente D66'ers deden daar hun opwachting. Een van de thema's was ‘Krimp & Groei’. Tijdens de voorbereidingen van het congres in januari 2020 sprak eenieder nog van krimp in de dorpen en het platteland. Al het beleid was daarop gebaseerd. Jongeren trokken naar de grote stad en de bevolking vergrijsde. In een druk bezochte workshop hebben de deelnemers tien actiepunten benoemd, gebaseerd op:

- vijf kansen die de omslag in 2024 biedt: welke waarden kunnen we realiseren als er sprake is van groei?
- vijf bedreigingen: welke problemen à la Randstad willen we voorkomen?

Corona

DELFSIJL, 26 SEPTEMBER

We weten nu dat de eerste corona-golf de voorbode was van de omslag, vooral nadat bekend werd dat luchtkwaliteit een factor van belang is bij de verspreiding van virussen.

Huizen in dorpen werden sneller verkocht, soms boven de vraagprijs. Toch duurde het nog tot april 2024 voordat de omslag doorzette. Bij de introductie van het eerste vaccin dachten velen dat de situatie van voorheen zou terugkeren.

D66 was er vroeg bij

GROLLOO, 2 OKTOBER

Op een bankje in het park herken ik Bert Overstuur, bij de vorige verkiezingen op indrukwekkende wijze gekozen in onze gemeenteraad. Hij staart wat voor zich uit, genietend van het zonnetje dat zowaar door de grijze wolken heen is gebroken.

‘Dag Bert, wat kun jij vertellen over de bewuste woensdag?’

Hij schrikt op, enigszins overdonderd. ‘O hoi... tja, dat was me wat.’

‘Waren wij voorbereid op de attractorwisseling?’

‘Grappig genoeg, ja! Heel bijzonder. Op 3 oktober 2020 was deze een thema op het Noordelijk Congres van D66.’

‘Toen reeds?’

‘Ja, we hebben gesproken over de eventualiteit van zo’n plotselinge omslag.’

‘Eventualiteit?’

‘Toen dachten we nog dat het slechts een theoretische mogelijkheid was. En ik moet erkennen, ik vond het destijds zelf ook wel een beetje een raar onderwerp. Te vergezocht.’

‘Wat hebben jullie besproken tijdens dat D66 congres op 3 oktober 2020?’

‘We hebben ons in een interactieve workshop drie vragen gesteld. Ten eerste, wat is nu het beleid in Groningen, Fryslân en Drenthe, uitgaande van krimp? Ten tweede, als er een attractorwisseling komt, hoe dienen we dan te reageren? En ten derde: wat moeten we doen om zowel in de situatie zonder als met de attractorwisseling glans te geven aan het leven in de noordelijke provincies?’

‘Wedden op twee paarden?’

‘Ja, en dat is beter dan alleen inzetten op krimp.’

‘Heeft dat wat opgeleverd?’

‘Jemig de pemig ja! We hebben een lijst van tien actiepunten opgesteld. Deze hebben we verzilverd tijdens en na de succesvolle verkiezingen van 2022. Er is mede daardoor een actieve samenwerking tot stand gekomen tussen de drie provincies.’

‘Zonder dat congres waren jullie minder goed voorbereid geweest?’

‘Zeer zeker, ja.’

‘Bert, mag ik concluderen dat je een gelukkig mens bent?’

‘Als de zon door de wolken breekt, ben ik hoe dan ook zeer content met wat we in het verleden ondernomen hebben. We kunnen onze kleinkinderen en achterkleinkinderen nu recht in hun ogen kijken, zonder enig schaamtegevoel, en dat stemt mij gerust.’ Ik stap op mijn fiets met terugtraprem, rijd voorwaarts langs Hondsrug, wierden en terpen, en neem mijzelf voor mij te verdiepen in wat zich heeft afgespeeld op dat D66 congres op 3 oktober 2020. Zolang we het onmogelijke voor mogelijk houden, is er hoop... zo blijkt.